

ANKE
til
Høyesterett

Oslo, 15. mai 2026

Vår ref.: 326672-001

Gulating lagmannsretts sak 26-002932ASK-GULA/AVD1

Ankende part 1: Norges Naturvernforbund
Mariboegs gate 8, 0183 Oslo

Prosessfullmektig: Advokat Asle Bjelland, CMS Kluge Advokatfirma AS

Ankende part 2: Natur og Ungdom
Torggata 34, 0183 Oslo

Prosessfullmektig: Advokat Amund Noss, CMS Kluge Advokatfirma AS

Ankemospart: Engebø Rutille and Garnet AS
Postboks 1, 6806 Naustdal

Prosessfullmektiger: Advokat Thomas Sassan Farhang
Advokat Christian Østerdahl Poulsson

Rettslig medhjelper: Advokat Marie Agerup Kildahl

Saken gjelder: Sakskostnader i miljøsaker – forholdet til Århuskonvensjonen

---

**CMS Kluge Advokatfirma
Stavanger**
Olav Kyrres gate 21, Herbarium
Postboks 277
4068 STAVANGER

Tel: 51 82 29 00
Fax: 51 82 29 01
E-post: post@cms-kluge.com

CMS Kluge Advokatfirma Oslo
Bryggegate 6
Postboks 1548, Vika
0117 OSLO

Tel: 23 11 00 00
Fax: 23 11 00 01
E-post: post@cms-kluge.com

CMS Kluge Advokatfirma Bergen
Allehelgensgate 2
Postboks 394 Sentrum
5805 BERGEN

Tel: 55 21 98 00
Fax: 55 21 98 01
E-post: post@cms-kluge.com

Organisasjonsnummer
913 296 117 MVA

Bank
9685.27.21690 (driftskonto)
8396.07.70946 (driftskonto EUR)
9685.27.21755 (klientmidler)
9685.27.54068 (eiendomsmegling)
SWIFT: HANDNOKK

1 INNLEDNING

Anken gjelder forholdet mellom tvistelovens regler om sakskostnader og statens plikt etter Århuskonvensjonen til å påse at sakskostnader i miljøraker ikke er uoverkommelig dyre. Kjennelsen fra Gulating lagmannsrett er et klart eksempel på at norske domstoler ikke praktiserer reglene i samsvar med Århuskonvensjonen.

Bakgrunnen for saken er en begjæring om midlertidig forføyning med krav om at gruveselskapet Engebø Rutile and Garnet AS («ERG») skulle stanse deponering av gruveavfall i Førdefjorden inntil videre.

Sogn og Fjordane tingrett tok ikke begjæringen til følge, og miljøorganisasjonene ble dømt til å erstatte gruveselskapets sakskostnader med 2 500 000 kroner.

Avgjørelsen ble anket til Gulating lagmannsrett som 15. april 2026 avsa slik kjennelse:

1. Anken forkastes.

2. I sakskostnader for lagmannsretten betaler Norges Naturvernforbund og Natur og Ungdom, én for begge og begge for én, 1 250 000 – enmilliontohundreogfemtusen – kroner til Engebø Rutile and Garnet AS. Beløpet forfaller til betaling 2 – to uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen.

3. Det gjøres ingen endringer i tingrettens sakskostnadsavgjørelse.

Lagmannsretten konkluderte med at hovedkravet var sannsynliggjort (s. 35):

Lagmannsretten har funnet at miljøorganisasjonene har sannsynliggjort at utslippstillatelsen som gir ERG rett til å deponere gruveavfall i Førdefjorden er ugyldig, og at en ugyldighetskonstatering innebærer at tillatelsen ikke har rettsvirkninger etter sitt innhold. Det er med andre ord sannsynliggjort at ERG ikke har rett til å utnytte utslippstillatelsen. Deponering av gruveavfall uten utslippstillatelse vil være forbudt, jf. forurensningsloven §§ 7 og 28.

Lagmannsretten konkluderer etter dette med at miljøorganisasjonene har sannsynliggjort sitt hovedkrav om at ERG ikke har rett til å deponere gruveavfall i Førdefjorden.

Begjæringen ble likevel ikke tatt til følge. Lagmannsretten konkluderte med at kravet til sikringsgrunn ikke var oppfylt. Konklusjonen er basert på at det bare er de faktiske miljøkonsekvensene på kort sikt som kan tas i betraktning. Lagmannsretten la ikke vekt på at domstolene har en selvstendig reparasjonsplikt etter EØS-avtalen (s. 42):

«[...] Selv om lagmannsretten etter den prejudisielle vurderingen har kommet til at utslippstillatelsen er gitt i strid med vanndirektivet, kan ikke lagmannsretten se at dette kan medføre at det lempes på kravet til sikringsgrunn. [...]»

Denne unnlatsen av å reparere det løpende traktatbruddet har trolig medvirket til at ESA nå har innledet traktatbruddsak mot Norge. Miljøorganisasjonene påpekte allerede i anken til Gulating lagmannsrett at dette kunne bli utfallet:

«Dersom tingrettens resonnement er riktig, nemlig at dagens regler for midlertidig forføyning ikke gir de nasjonale domstolene kompetanse til å hindre forringelse i strid med vanndirektivet, vil dette være en viktig prinsipiell avklaring.

Dersom miljøorganisasjonene ikke kan håndheve den EØS-rettslige reparasjonsplikten i nasjonale domstoler, vil det bare være forvaltningen som har mulighet til å hindre dette løpende bruddet på EØS-avtalen. En slik avklaring vil lede til at ESA må vurdere traktatbruddsøksmål mot Norge. Det vil også synliggjøre behovet for å endre reglene om midlertidig forføyning for å kunne hindre traktatbrudd i fremtiden.»

Selv om miljøorganisasjonene mener at kravet til sikringsgrunn skal tolkes og anvendes i lys av den EØS-rettslige reparasjonsplikten, og at lagmannsrettens konklusjon derfor bygger på uriktig rettsanvendelse, vil miljøorganisasjonene avvente den videre oppfølgingen fra ESA.

Anken er derfor begrenset til å gjelde sakskostnadene. Anken gjelder både fastsettelse av sakskostnader for lagmannsretten (slutningens punkt 2) og beslutningen om å opprettholde tingrettens sakskostnadsoppgave (slutningens punkt 3). Lagmannsretten har vurdert og fastsatt sakskostnadene for både tingretten og lagmannsretten, jf. tvisteloven § 20-8 (1). Miljøorganisasjonene legger derfor til grunn at Høyesterett vil kunne prøve begge fastsettelsene innenfor rammen av tvisteloven § 20-9 (3), jf. § 32-2.

Det vil bli anført at lagmannsretten – også på dette punktet – har lagt for liten vekt på Norges folkerettslige forpliktelser ved tolkning og anvendelse av de nasjonale reglene. Århuskonvensjonen art. 9 nr. 4 fastslår at miljøsaker i domstolene ikke skal være «uoverkommelig dyre». Likevel ble ERG tilkjent kr 1 250 000 for lagmannsretten og kr 2 500 000 for tingretten, totalt kr 3 750 000.

2 ÅRHUSKONVENSJONEN

2.1 Gjennomføring i norsk rett

Århuskonvensjonen ble ratifisert 2. mai 2003. Konvensjonen er ikke gjort til norsk lov direkte, men er gjennomført i norsk rett gjennom andre lover. Etter presumsjonsprinsippet skal norsk rett så langt det er mulig tolkes i samsvar med Århuskonvensjonen. Det følger dessuten av tvisteloven § 1-2 at loven gjelder med de begrensninger som «[...] følger av overenskomst med fremmed stat».

Klima- og miljødepartementet rapporterte i februar 2021 om Norges implementering av Århuskonvensjonen.¹

[...] Selv om hovedregelen i tvisteloven § 20-2 første ledd er at den tapende parten må dekke motpartens sakskostnader, kan det gjøres unntak helt eller delvis hvis tungtveiende grunner gjør det rimelig. Det følger av § 20-2 tredje ledd, som også lister opp momenter det skal legges særlig vekt på i vurderingen av om unntak er rimelig. Opplistingen er ikke uttømmende. Miljøsaker kan gjelde prinsipielle spørsmål av stor allmenn interesse. Det kan i en del saker også være i det offentlige interesse å få domstolens avgjørelse i saken. Dette er særtrekk ved miljøsaker som det er relevant å ta hensyn til i vurderingen av om unntak er rimelig. Viktigheten av domstolskontroll med forvaltningen er også et relevant moment i miljøsaker. Et eksempel på at saksøkere i miljøsaker har sluppet å betale motpartens sakskostnader, er Lagmannsrettens dom i saken mot staten om det såkalte klimasøksmålet (LB-2018-60499). § 20-2 tredje ledd gir domstolene fleksible og hensiktsmessige rammer for å komme fram til rimelige avgjørelser om kostnader i miljøsaker. Skulle domstolene mot formodning komme til at tvistelovens regler ikke er i samsvar med Århuskonvensjonen, innebærer tvisteloven § 1-2 at Århuskonvensjonen vil gå foran ved konflikt.

¹ <https://www.regjeringen.no/contentassets/5e2bb0fe08ae4b69902002699fda0827/rapportering-om-norges-implementering-av-arhuskonvensjonen-februar-2021.pdf>

Det fremgår av det siterte at domstolene forventes å legge seg på en praksis som er fullt ut i samsvar med Århuskonvensjonen, også i tilfeller der dette vanskelig lar seg forene med de ordinære sakskostnadsreglene i tvisteloven.

2.2 Århuskonvensjonen artikkel 9 nr. 4

Århuskonvensjonen art. 9 nr. 3 gir «allmennheten», herunder miljøorganisasjoner, rett til tilgang til rettslige og administrative prosedyrer for å bestride brudd på miljølovgivningen. Rettighetene etter art. 9 nr. 3 gjelder også når krav fremmes mot private parter. Bestemmelsen lyder slik:

3. I tillegg, og uten å berøre prosedyrene for prøving av saken som nevnt i nummer 1 og 2 ovenfor, skal enhver part sikre at allmennheten, der den oppfyller eventuelle kriterier fastsatt i nasjonal lovgivning, har tilgang til administrative eller rettslige prosedyrer for å bestride handlinger og unnlater begått av privatpersoner og offentlige myndigheter som er i strid med bestemmelsene i nasjonal lovgivning vedrørende miljø.

Konvensjonens art. 9 nr. 4 skal sikre at allmennheten har en reell mulighet til å benytte seg av rettighetene etter art. 9 nr. 3. Bestemmelsen lyder slik:

4. I tillegg, og uten å berøre nummer 1 ovenfor, skal prosedyrene nevnt i nummer 1, 2 og 3 ovenfor sikre tilfredsstillende og effektive virkemidler, herunder midlertidige forføyninger når dette kan være påkrevet, som skal være rettferdige, komme til rett tid og ikke være uoverkommelig dyre. Avgjørelser i medhold av denne artikkel skal formidles eller nedtegnes skriftlig. Avgjørelser truffet av domstoler, og av andre organer når det er mulig, skal være allment tilgjengelige.

Som det fremgår, skal saker for domstolen ikke være «uoverkommelig dyre». I den autentiske engelske språkversjonen benyttes uttrykket «not prohibitively expensive». Den engelske ordlyden er mer presis, fordi den tydeligere markerer formålet med regelen, nemlig at kostnadsnivået ikke skal virke avskrekkende. Det kan også vises til den autentiske franske språkversjon som benytter uttrykket «sans que leur coût soit prohibitif».

2.3 Århuskonvensjonens formål

Lagmannsrettens sakskostnadsavgjørelse vil, dersom den blir stående, være «til skrekk og advarsel» for potensielle saksøkere som ønsker å fremme krav på naturens vegne. Den vil ha en nedkjølende effekt. For ERG og andre aktører som er involvert i forurensende virksomhet er dette til å leve med, men for samfunnet vil det være svært uheldig. Det er derfor Århuskonvensjonen slår fast at sakskostnadene ikke skal være avskrekkende høye.

Formålet med Århuskonvensjonen er angitt i artikkel 1:

For å bidra til å beskytte retten ethvert menneske blant nålevende og fremtidige generasjoner har til å leve i et miljø som er forenlig med vedkommendes helse og velbefinnende, skal enhver part garantere rettighetene knyttet til tilgang til miljøinformasjon, allmennhetens deltakelse i beslutningsprosesser og adgang til klage og domstolsprøving i saker vedrørende miljøet i samsvar med bestemmelsene i denne konvensjonen.

Kostnadsreglen i artikkel 9 nr. 4 må tolkes i lys av dette formålet. Bestemmelsen skal altså sikre at det anlegges et tilstrekkelig antall miljø saker for domstolene. Det er flere særtrekk ved miljø sakene som forklarer hvorfor statene har påtatt seg en særskilt forpliktelse til å legge til rette for dette.

Som påpekt i generaladvokat Kokotts uttalelse i sak C-260/11 *Edwards* vil miljøet ikke kunne ivareta sine egne interesser i domstolene:

[...] the environment cannot defend itself before a court, but needs to be represented, for example by active citizens or non-governmental organisations [...]

Det er interesseorganisasjoner og privatpersoner som må bidra til domstolskontroll og etterlevelse. I EU-domstolens sak C-252/22 *Societatea Civilă Profesională* formuleres det slik:

[...] members of the public and associations are naturally required to play an active role in defending the environment [...]

Disse aktørene har ingen økonomisk oppside ved å påta seg denne samfunnsoppgaven. De risikerer å bli påført et betydelig tap i arbeidet med å fremme ideelle interesser. Dette innebærer at de ordinære sakskostnadsreglene passer dårlig. De ordinære reglene bygger på et premiss om at en saksøker tar en kalkulert økonomisk risiko ved å gå til sak og at denne kalkylen inngår i en samlet vurdering av om det er rasjonelt å bringe saken inn for domstolene.

Empiriske undersøkelser indikerer at det høye kostnadsnivået i norske domstoler virker avskrekkende. En undersøkelse av saker fra 1996 til 2005 viste at bare at 0,4% av sivile saker var miljøraker.² Domstolkommisjonen undersøkte saker fra 2008 til 2018 og fant at miljøraker utgjorde mindre enn 1% av sivile saker om gyldigheten av forvaltningsvedtak.³ Dette ble kommentert slik:

Sett hen til at domstolenes tvisteløsning bør speile viktige rettsområder, er det også grunn til å fremheve at miljørett kun utgjør 1 prosent av alle forvaltningssakene. Til tross for at enkelte miljøraker har fått betydelig oppmerksomhet de senere år, er det således ikke holdepunkter for at domstolene spiller noen stor rolle i avgjørelsen av slike konflikter.

Komparative nordiske studier underbygger at andelen miljøraker i Norge er spesielt lav og at formålet med Århuskonvensjonen ikke blir realisert i Norge.⁴

2.4 Krav til forutsigbarhet og nivå

Det er ikke i strid med Århuskonvensjonen at det pålegges sakskostnader ved tap i miljøtvister. Sakskostnadsreglene må imidlertid oppfylle to grunnleggende krav:

For det første må den nasjonale ordningen gi *tilstrekkelig forutsigbarhet* for hvilke kostnader man risikerer. Det er ikke tilstrekkelig at sakskostnadene til slutt viser seg å bli lave, for eksempel fordi staten unnlater å kreve sakskostnader etter at en sak er henvist til behandling i Høyesterett. For å unngå avskrekking er det nødvendig at det allerede på søksmålstidspunktet er mulig å forutsi kostnadene med en viss grad av sikkerhet.⁵

² Ole Kristian Fauchald (2010), «Environmental Justice in Courts – a Case Study from Norway», *Nordic Environmental Law Journal* 2010 nr. 1, s. 49, på s. 54

³ NOU 2020:11, figur 7.2, s 66

⁴ Helle Tegner Anker, Ole Kristian Fauchald, Annika Nilsson and Leila Suvantola (2009), «The Role of Courts in Environmental Law – A Nordic Comparative Study», *Nordic Environmental Law Journal* 2009: 9–33 og Anna Nylund (2019), «Klima, miljø og domstoler i et komparativt perspektiv» i Ole Kristian Fauchald and Eivind Smith (eds.), «Mellom Jus og Politikk – Grunnloven § 112», Fagbokforlaget, s. 101–117, på s. 101–102.

⁵ Kravet til forutsigbarhet er nærmere beskrevet i Vetle Seierstad, NJE 2025(3) punkt 3.3.

For det annet må den nasjonale ordningen sikre at *kostnadsnivået ikke er for høyt*. Kostnadene skal ikke overstiger de finansielle ressursene saksøkeren har til rådighet etter en subjektiv vurdering. Det skal i tillegg foretas en objektiv vurdering.

2.5 Praksis fra EU-domstolen

Kravet om en slik objektiv vurdering ble fastslått i sak C-260/11 *Edwards* og er gjentatt i senere avgjørelser.

I sak C-252/22 *Societatea Civilă Profesională* uttales det i avsnitt 74:

*«In that context, account must be taken of both the interest of the person wishing to defend his or her rights and the public interest in the protection of the environment. Consequently, that assessment cannot be carried out solely on the basis of the financial situation of the person concerned but must also be based on an objective analysis of the amount of the costs, particularly since members of the public and associations are naturally required to play an active role in defending the environment. Thus, the cost of proceedings must neither exceed the financial resources of the person concerned nor appear, in any event, to be objectively unreasonable (see, by analogy, judgment of 11 April 2013, *Edwards and Pallikaropoulos*, C-260/11, EU:C:2013:221, paragraphs 39 and 40).»*

EU-domstolens praksis viser at det må vurderes om kostnadene *objektivt sett* er urimelige. Det er ikke tilstrekkelig å foreta en vurdering «solely on the basis of the financial situation of the person concerned».

2.6 Rapporter fra Norges institusjon for menneskerettigheter

Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) publiserte 5. mars 2024 en rapport med tittelen «Saks-kostnader og reell tilgang til domstolene i miljøraker».⁶ Som vedlegg til rapporten fulgte en undersøkelse av kostnadsnivået i norske domstoler, «Kartlegging av idømte sakskostnader ved tap i siste instans i sivile miljø-saker anlagt av allmennheten etter 2.5.2003».⁷ Det fremgår av vedlegget at median-kostnaden var ca. 227 500 kroner.

I en mer detaljert rapport av 21. mai 2025 fra NIM til FN blir Norges praktisering av Århuskonvensjonen kritisert på flere punkter.⁸ I rapportens punkt 5, som gjelder sakskostnader i miljøraker, påpeker NIM at det foreligger en rekke avgjørelser fra Århuskomiteen og EU-domstolen som konkretiserer innholdet i kravet om at søksmål ikke skal være «uoverkommelig dyre». Basert på en gjennomgang av denne praksisen oppsummerer NIM situasjonen i Norge slik:

NIM therefore concludes, on the basis of the Norwegian legal framework, that there is a high risk of legal costs being “prohibitively expensive”. This means that access to procedures before Norwegian courts may not constitute “effective remedies” for environmental defenders seeking to uphold environmental rules. NIM questions whether their right of access to justice under Article 9(4) is fully respected.

⁶ <https://www.nhri.no/wp-content/uploads/2024/03/Sakskostnader-og-reell-tilgang-til-domstolene-i-miljosaker-.pdf>

⁷ <https://www.nhri.no/wp-content/uploads/2024/03/Idømte-sakskostnader-ved-tap-i-siste-instans-i-sivile-miljosaker-anlagt-av-allmennheten-etter-2.5.2003.pdf>

⁸ <https://www.nhri.no/wp-content/uploads/2025/05/Norway-and-the-Aarhus-Convention-NHRI-2025-reporting-cycle.pdf>

Miljøorganisasjonene vil understreke at disse uttalelsene er basert på resultatene av kartleggingen utført i 2023, altså et kostnadsnivå på ca. 227 500 kroner. NIM legger til grunn at et kostnadsansvar i denne størrelsesorden, i rapporten angitt som EUR 20 000, vil kunne overstige det som maksimalt kan pålegges uten at det foreligger konvensjonsbrudd:

The level of legal costs imposed on the losing party is also clearly above levels that the Committee has previously expressed skepticism of, even in comparably high-income countries. The high costs being imposed seem likely to have a clear dissuasive effect on all but the most principled and important environmental cases, and particularly for potential claims dealing with smaller or local breaches of environmental law. At minimum, there is nothing in the current framework that prevents the imposition of costs that are objectively prohibitively expensive, as illustrated by some of the cases mentioned in section 5.2.

Som nevnt i rapporten har Storbritannia innført et system med «Aarhus claims». For slike krav vil ansvaret for motpartens sakskostnader bli begrenset til GBP 5 000 for enkeltpersoner og GBP 10 000 for organisasjoner. Disse reglene ble evaluert av Århuskomiteen som ikke var overbevist om («not convinced») at kostnadsnivået var i samsvar med konvensjonen.

2.7 Uttalelser fra Århuskomiteen (Aarhus Convention Compliance Committee)

Århuskomiteen har avgitt en rekke uttalelser som underbygger at de idømte sakskostnadene ligger langt over det konvensjonen tillater. Flere av disse uttalelsene er referert i NIMs rapporter. Helt overordnet viser denne praksisen at beløp som er vesentlig lavere enn 250 000 kroner i flere tilfeller har blitt ansett å være i strid med konvensjonen. Vi er ikke kjent med noen eksempler på at beløp i størrelsesorden 500 000 kroner har blitt ansett å være i samsvar med konvensjonen. Derimot finnes det flere eksempler på at beløp i denne størrelsesorden har blitt ansett å være «uoverkommelig høye».⁹ Dersom dette bestrides i tilsvaret, vil det bli fremlagt en mer fullstendig oversikt over Århuskomiteens praksis.

Miljøorganisasjonene vil påpeke at flere av uttalelsene er behandlet i partsmøtene og at de dermed har status som folkerettslig bindende tolkninger av konvensjonen.

3 LAGMANNsRETTENS SAKSKOSTNADSAVGJØRELSE ER I STRID MED ÅRHUSKONVENSJONEN

Lagmannsretten drøfter betydningen av Århuskonvensjonen fra s. 49 i kjennelsen. På side 53 uttales det at «forføyningssaken fremstår verken forhastet eller helt ugrunnet». Deretter uttaler lagmannsretten:

«Lagmannsretten har hensyntatt at motparten er et privat selskap, men kan ikke se at det kan få avgjørende betydning i helhetsvurderingen.

Etter en samlet helhetsvurdering på bakgrunn av det ovenstående er lagmannsretten kommet til at miljøorganisasjonenes sakskostnadsansvar må reduseres med om lag femti prosent fra 2 514 446 kroner til 1 250 000 kroner, jf. Århuskonvensjonen artikkel 9 nr. 4, jf. tvisteloven § 1-2.

Hva gjelder miljøorganisasjonenes anførsel om at lagmannsretten bør etablere en generell objektiv øvre grense på 250 000 kroner for sakskostnadsansvar i miljø saker, finner lagmannsretten det tilstrekkelig å vise til at dette må anses å være en lovgiveroppgave.»

⁹ Se for eksempel ACCC/C/2008/27 som gjaldt 39 454 britiske pund.

Lagmannsrettens skjønnsmessige reduksjon fremstår som ubegrunnet, vilkårlig og uforutsigbar. Det er ingen holdepunkter for at lagmannsretten har foretatt en objektiv vurdering som forutsatt i EU-domstolens praksis.

Vurderingen av om en miljøsak er uoverkommelig dyr, kan ikke isoleres til den aktuelle saken og den aktuelle saksøker, men må innebære en bredere vurdering av hvilken signaleffekt kostnaden har. I vurderingen må det også tas i betraktning at det påløper rettsgebyrer og at miljøorganisasjonene har egne saks kostnader. Det kan ikke forventes at all juridisk bistand til miljøorganisasjoner skal ytes pro bono.

Resultatet av lagmannsrettens skjønn er klart i strid med Århuskonvensjonen. Det er tvilsomt om konvensjonen åpner for saks kostnader som overstiger 250 000 kroner. Derfor er det ikke tilstrekkelig at lagmannsretten foretar en betydelig prosentvis reduksjon av det svært høye saks kostnads kravet fra ERG. De idømte saks kostnadene ligger likevel langt over grensen for hva som kan tillates etter konvensjonen.

4 NY AVGJØRELSE OM SAKSKOSTNADENE

Ankedomstolen kan selv treffe ny avgjørelse om kostnadene hvis den finner at saken er tilstrekkelig opplyst, jf. tvisteloven § 20-9 (3) tredje punktum. Miljøorganisasjonene ber om at Høyesterett benytter denne adgangen.

Det vil bli nedlagt påstand om at miljøorganisasjonene fritas helt for saks kostnader. Det ligger innenfor påstanden å redusere saks kostnadene etter rettens skjønn. I vurderingen bør det tas hensyn til at saken har bidratt til viktige prinsipielle avklaringer om domstolens mulighet til å oppfylle sin reparasjonsplikt, at saken bidro til at ESA åpnet traktatbruddsak, at miljøorganisasjonene også hadde egne saks kostnader, at saken ble svært omfattende i begge instanser fordi ERG insisterte på en omfattende behandling av hovedkravet, og at både tingrett og lagmannsrett ga miljøorganisasjonene fullt medhold i hovedkravet.

5 SAKENS PRINSIPIELLE BETYDNING

Saken har stor betydning «utenfor den foreliggende sak» og bør derfor tillates fremmet, jf. tvisteloven § 30-5. Miljøorganisasjonenes syn er at anken bør behandles muntlig i avdeling.

Anken reiser prinsipielle spørsmål om Norges etterlevelse av Århuskonvensjonen og utfallet vil kunne få betydning for et stort antall frivillige organisasjoner. Det er ventet at flere av disse vil erklære partshjelp eller inngi innlegg etter tvisteloven § 15-8.

Lagmannsretten uttaler at det er en lovgiveroppgave å antyde en øvre grense for hvor store saks kostnadene vil kunne bli. Lovgiver har imidlertid lagt til grunn at det ikke er nødvendig å gi særregler for saks kostnader i miljø saker.

I et svar på skriftlig spørsmål fra stortingsrepresentant Lars Haltbrekken, avgitt 23. mars 2026, uttalte klima- og miljøministeren:¹⁰

[...] Århuskonvensjonen trekkes i økende grad fram i domstolens avgjørelser om saks kostnader. Paragraf 20-2 tredje ledd gir domstolene fleksible og hensiktsmessige rammer for å komme fram til rimelige avgjørelser om kostnader i miljø saker. Skulle domstolene mot formodning komme til

---

¹⁰ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qnid=116097>

at tvistelovens regler ikke er i samsvar med Århuskonvensjonen, innebærer tvisteloven § 1-2 at Århuskonvensjonen vil gå foran ved konflikt.

[...] Domstolenes behandling av sakskostnadskrav fra staten og andre aktører i klima- og miljö saker for domstolene bidrar til å klargjøre forholdet mellom tvisteloven § 20-2 og Århuskonvensjonen artikkel 9.

Dersom utviklingen når det gjelder sakskostnader i miljö saker fremover skulle tilsi det, vil egne tiltak for denne sakstypen kunne bli vurdert.

Svaret viser at regjeringen ikke har noen konkrete planer om løse den oppgaven som Gulating lagmannsrett ønsket å overlate til lovgiver, nemlig å etablere den nødvendige forutsigbarhet for potensielle saksøkere. Regjeringen forutsetter tvert imot at domstolene utvikler en rettspraksis som sikrer at konvensjonen etterleveres.

Det ordinære norske systemet, hvor tapende part må bære sakskostnadene, og hvor domstolen har en betydelig skjønnsfrihet ved fastsettelse av sakskostnadene, er i utgangspunktet vanskelig å forene med konvensjonens krav. Forutsetningen for å kunne opprettholde dette systemet i miljö saker, er at det tydelig fastslås at det gjelder en øvre grense for høyt sakskostnadsansvaret kan bli, slik at det allerede på søksmålstidspunktet er mulig å forutsi sakskostnadene. En klar og prinsipiell avgjørelse fra Høyesterett vil kunne bidra til dette.

Århuskonvensjonen har vært en del av norsk rett i over 20 år, men det finnes fortsatt ingen avgjørelse fra Høyesterett som avklarer hvilken betydning konvensjonen skal ha for sakskostnadsnivået i miljö saker. Konvensjonens betydning er drøftet i flere lagmannsrettsdommer, men disse avgjørelsene er sprikende og gir ingen forutsigbarhet.¹¹ Miljöorganisasjonene vurderer det derfor som helt nødvendig å bringe saken inn for Århuskomiteen dersom lagmannsrettens avgjørelse skulle bli stående.

6 SAKSKOSTNADER I ANKESAKEN

For arbeidet med anken vil miljøorganisasjonene kreve følgende sakskostnader:

Salær for arbeid utført av advokat Amund Noss: 10 timer med timepris 4.500 (eks. MVA)

Totalt utgjør dette, inklusive 19% MVA, kr 53 550.

CMS Kluge Advokatfirma utfører prosessoppdraget etter prinsippet om «no cure, no pay». Nødvendige kostnader kan kreves dekket av motparten, jf. HR-2022-1119-A Trollvassbu, avsnitt 64.

Miljöorganisasjonene driver ikke avgiftspliktig virksomhet og har derfor ikke ordinær fradragsrett for inngående MVA. Begge organisasjoner er imidlertid omfattet av en særlig kompensasjonsordning for frivillige organisasjoner som administreres av lotteri- og stiftelsestilsynet.

Satsen for ordinær merverdiavgift er 25 %. Slik kompensasjonsordningen er utformet, er det bare seks prosentpoeng av denne satsen som blir kompensert. Miljöorganisasjonene krever derfor dekning for merverdiavgift som om satsen var 19%.

¹¹ LF-2021-101193; LB-2024-36810-3; LB-2007-14564; LB-2018-128035; LE-2023-22977; LB-2024-36810-4.

7 PÅSTAND

Prinsipalt:

De ankende parter fritas for sakskostnader for tingrett og lagmannsrett.

Subsidiært:

Lagmannsrettens omkostningsavgjørelse for tingretten oppheves, og saken hjemvises til lagmannsretten til fortsatt behandling på dette punkt.

I begge tilfeller:

De ankende parter tilkjennes sakskostnader for Høyesterett.

* * *

Oslo, 15. mai 2026
CMS Kluge Advokatfirma AS

Asle Bjelland
advokat

Amund Noss
advokat